పేగు కాలిన వాసన

ఎ.ఎన్. జగన్నాథశర్మ

జల్లు కురిసి వెలిసింది. వాతావరణమంతా తడితడిగా, చలిచలిగా వుంది. ఈ క్షణమో, మరుక్షణమో మళ్లీ చినుకు పుంజుకునేట్టుంది. పదిన్నరయినా పాసింజరు బండి రాలేదు. ఆకలిగా వుంది.

అసహనంగా వుంది. దీపస్తంభాన్ని అంటి పెట్టుకుని వున్న వందలాది రెక్కల పురుగులు, నేల మీదికి దూసుకొచ్చి, ఆత్మత్యాగాలు చేసుకుంటుంటే జాలిగా వుంది.

తురాయిచెట్టు నీడన నిల్చుని వున్నాను. గాలి కెరటం కదిలినప్పుడల్లా కొమ్మలు కలవరపడుతున్నాయి. అదుముకున్న నీటిని ఆకుల వేళ్ల సందుల నుండీ జార విడుచుకుంటున్నాయి. శిరసున చినుకులు చిట్లుతున్నాయి. శరీరమంతా జలదరిస్తోంది.

పట్టాలకి అటుగా నిలిచిన జట్కా, చీకటి సముద్రంలో చిరునావలా వుంది. గుర్రం తల విదిలిచ్చినప్పుడల్లా, దాని మెడనున్న మువ్వల పేరు కదిలి, శబ్ద తరంగాలు చెవులను స్పృశించి, చెదిరిపోతున్నాయి.

సరదాపడి కొన్న మువ్వలవి. తొలిరోజుల్లో సంగీత స్వరాలను విన్పించేవి. ఇప్పుడు ఉత్త ధ్వనిని మాత్రమే విన్పించగలుగుతున్నాయి. చేతినున్న హరికెన్ లాంతరు మీద చినుకుపడి చిలికిపోయింది. పురుగుల బాధపడలేక, చిమ్నీ చుట్టూ ఆకు చుట్టానేమో, వేడికి మరణ యాతనతో వెల్లకిలా విరుచుకుని, లుమ్మలు చుట్టుకుపోతోందది.

రైలొస్తున్నట్టుంది. పట్టాలు పలుకుతున్నాయి. చెట్టునీడను వదిలి వచ్చాను. కనుచూపు మేర కాంతి పుంజం కన్పించింది. వచ్చి నిలిచిన బండిలో నుంచి, ఆ ఆరుగురూ-కిరాణాకొట్టు శెట్టి, మేస్త్రమ్మీ, పోలీసు, జబ్బు మనిషి గురుమూర్తీ, కాలేజీ కుర్రోడు, టైపు నేర్చుకుంటోన్న అమ్మాయీ- దిగారు. గుంపుగా చేరి, నాకోసం వెతుక్కొంటున్నారు.

ఇళ్లకి చేరాలని వాళ్లకెంత ఆత్రంగా వుందో, నేనూ అంతగానే ఆత్రపడుతున్నాను. ఆ దేహాలను ఆయా ప్రాంతాల్లో జారవిడిచేసి, చేతులు దులుపుకోవాలని వుంది.

వాళ్లు జట్కా దగ్గరికీ దౌడు తీశారు. వాళ్ల వెనగ్గా నడిచేన్నేను.

సన్నగా వర్షం మొదలయింది.

అంతా ఒకరి మీద ఒకరుగా జట్కా మధ్యలో ముడుచుక్కూర్చున్నారు. లాంతర్ని వేలాడదీసి, నేనూ జట్కానెక్కాను. గుర్రం నడకలు పోయింది. వర్షం పుంజుకుంది.

ఊరికి దూరంగా నాలుగుమైళ్లివతల వుందీ రైల్వే స్టేషన్. స్టేషన్ వరకు ఊరు ఎదగలేదు. ఎదిగే అవకాశమూ లేదు. పది, పన్నెండిళ్లతో చిన్న చిన్న గ్రామాలుగా వుందీ ప్రదేశం. కొండ ప్రాంతం కావడంతో అభివృద్ధికి ఆమడ దూరంలో వుంది. పట్నం నుండి ఒకటి రెండు బస్సులు వున్నాయిక్కడికి. అయితే వర్షాకాలంలో బస్సుల జాడ కనిపించదు. మైదానాలవరకూ పరుగెత్తుకొచ్చిన బస్సులు, కొండను చూసి, గుండెలు చరచుకుని, వెనుతిరిగిపోతాయి. ఫలితంగా నావంటి జట్కావాలాలు బతకగలుగుతున్నారు.

గత పదేళ్లుగా ఈ రోడ్డుని చూస్తున్నాన్నేను. దీంతో ముచ్చట్లాడుతున్నాను. మురిపాలు పోతున్నాను. నాకు బాగా పరిచయమున్న రోడ్డిది! ఎక్కడ ఎత్తులున్నదీ. పల్లాలున్నదీ, గుంటలున్నదీ అన్నీ కంఠోపాఠం. జట్కా నడపడంలో మెలకువలు చూపించనవసరం లేదు. అప్రయత్నంగా, అసంకల్పితంగా బండి సజావుగా సాగిపో

గలుగుతుంది. నాకంటే, నా గుర్రానికి ఈ రోడ్డంతా మరీ సుపరిచితం. చిన్ననాటి స్నేహితులివి!

వొలిపిరి కొడుతోంది. గాలివాటుకి జల్లు, జట్కా లోనికి తొంగిచూస్తోంది. ముందుక్కూర్చున్న మేష్టమ్మ, టైపు నేర్చుకుంటోన్న అమ్మాయీ తడిసినట్లున్నారు.

"వెధవ్వాన," అన్నది మేష్టమ్మ.

"చలి చలి," అన్నది అమ్మాయి.

"ఇటు రారాదా," అన్నాడు మేష్టమ్మను ఉద్దే శించి కిరాణాకొట్టు శెట్టి. పోలీసు పగలబడి నవ్వాడు. గురుమూర్తి దగ్గాడు. కుర్రాడెందుకో మవునంగా వున్నాడు.

ఏడు గంటలకు రావాల్సిన పాసింజరు బండి, మూడున్నర గంటలు ఆలస్యంగా వచ్చింది. ఈ ఆలస్యం, ఈ చీకటి, ఈ వర్షం శెట్టిని, పోలీసునీ సరదా లకు, సరసాలకూ ఉసిగొలుపుతోంటే, పాపం! ఆ మేష్టమ్మని, అమ్మాయిని, గురుమూర్తినీ బాధిస్తున్నట్టు న్నాయి. కుర్రాడి గుండె గుబులు నేనెరుగను! నా విషాద నేపథ్యం వీళ్లెరుగరు!

ఉన్న ఊరు నుండి స్టేషన్‌కి, స్టేషన్ నుండి వున్న ఊరికీ జట్కాలో దిగవిడిచినందుగ్గాను, వీళ్లంతా- నెల సరి కిరాయిగా యాభయి రూపాయల్ని ఒక్కక్కరూ చెల్లి స్తారు. పైపై బేరాలు పోను, నెల తిరిగేసరికి చేతిలో రెండు వందల రూపాయలు మాత్రమే పడతాయి. శెట్టి, పోలీసూ పైసా ఇవ్వరు. పోలీసు బాబుని కిరాయి అడిగే ధైర్యం లేదు. కిరాయిని, వడ్డీ కింద శెట్టి జమచేసు కుంటాడు.

రెండేళ్లక్రితం జట్కా బోల్తాపడింది. చక్రాలు విరిగిపోయాయి. గుర్రం కుంటిదయింది. అప్పుడు శెట్టిని ఆశ్రయిస్తే అయిదు వందల రూపాయిలు అప్పి చ్చాడు. అప్పిచ్చి ఆనాడాదుకుని నేటికీ అసలు చెల్లించ లేని నా జీవితమ్మీద స్వారీ చేస్తున్నాడు.

పట్నం ఠాణాలో పోలీసు బాబు పని చేస్తాడు. పక్కనే శెట్టి కిరాయి దుకాణం. ఫర్లాంగు దూరంలో స్కూల్లో మేష్టమ్మ, కాలేజీలో కుర్రాడు, ఇన్‌స్టిట్యూట్‌లో టైపు నేర్చుకునే అమ్మాయి, ఆస్పత్రిలో రోజూ పరీక్ష చేసుకునే గురుమూర్తీ- వీళ్లంతా ప్రతిరోజూ పట్నాన్ని పలకరించి, పరామర్శించి రాక తప్పదు. సెలవు దినాల్లో ఒకరిద్దరు తక్కువయినా, మిగిలిన వాళ్లకోసం నా వృత్తికి సెలవంటూ దొరకదు.

బురద గుంటలో చక్రం పడింది. జట్కా తూలి పడి నిలిచింది. గుర్రం, శక్తినంతా కూడదీసుకుని లాగు తోన్నా ఫలితం లేదు. తప్పదనిపించింది. కుర్రాణ్ణి, పోలీసుని, శెట్టినీ జట్కాను నెట్టేందుకు కిందికి దిగ మన్నాను. నలుగురమూ సాయం పడితేనేగాని జట్కా పైకి లేవదు.

ఇది మామూలే! వర్షాకాలంలో, దారిలో ఇటు వంటి అడ్డంకులు తప్పనిసరవుతాయి.

"కావాలంటే అప్పిస్తాను! బండికి మోటారు పెట్టించరాదురా," అన్నాడు శెట్టి.

"అవున్నిజం," అన్నాడు పోలీసు. ఆ మాటలకి బతుకు భయం కలిగిందేమో! గుర్రం వణికింది. ఒక్క సారిగా శరీరాన్ని విదిల్చింది. జట్కా ఓ అడుగు ముందుకి నడిచి, నిలిచింది.

చేతినంటిన మట్టిని, జట్కా అద్దాలకు పూసి, వాళ్లు జట్కా నెక్కితే, మట్టి వాసనను వదల్చుకోదలచక, నేనదే చేతుల్తో కళ్లాన్ని అందుకున్నాను. లేచింది మొదలు పడుకునే వరకూ ఇదే మట్టిలో పరుగెడతాను. దీన్ని కాదనుకునేవాణ్ణికాదు. కాదనుకుంటే పుట్టగతు లుండవు.

"దెయ్యాల వేళక్కాని ఇళ్లకి చేరమేమో," అన్నాడు శెట్టి.

"మీరన్నది నిజం! పన్నెండు గ్యారంటీ," అన్నాడు పోలీసు.

"మరయితే రేపు మేష్టమ్మ స్కూలుకి రాదు," అన్నాడు శెట్టి.

"ఆవిడ సంగతేమోగాని, గురుమూర్తి మాత్రం రేపు ఆసుపత్రికి రాడు," అన్నాడు పోలీసు. ఆ మాటకి కితకితలు పెట్టినట్టుగా నవ్వాడు శెట్టి.

గురుమూర్తి చావు మీద సరస సంభాషణ సాగు తోంది. వస్తోన్న దగ్గునణచుకుని ఉక్కిరి బిక్కిరవు తున్నాడు గురుమూర్తి. తన ప్రాణంతో పరాచికా లాడడాన్ని అతను భరించలేకున్నాడు.

గాలివాటు తగ్గింది. వర్షం నిలిచి కురుస్తోంది. కాలవలు కట్టి, నీరు రొదగా ప్రవహిస్తోంది.

ఈసరికి, గుడిసె నిండుగా నీరు నిలిచి వుండి వుంటుంది. గిన్నెలు, బట్టలూ తేలిపోయుంటాయి. అన్నం గిన్నె గిరికీలు కొడుతూ వుంటుంది. పల్లంలో వున్న గుడిసె మీద తల్లి గంగకి ఎల్లల్లేని ప్రేమ మరి!

ఆకలిని అణగార్చుకున్నా, అలుపును మరచి పోయేందుకు, గాఢంగా నిద్రించేందుక్కూడ అవకాశం లేదు. ఏటవాలుగా నిలిచిన జట్కాలోనే, జారుడు బల్ల మీది వాటంలా విశ్రాంతిని ఆశించాలి.

అత్తమ్మ వుంటే గుడిసెలోని నీటిని తోడి పారే సేది. ఏ వేళనయినా మంచుముద్దలా పిడికెడు అన్నాన్ని కంచంలో నుంచేది. మామయ్య చనిపోవడంతో అత్తమ్మ లేచిపోయింది. పట్టెడన్నం కోసం, శరీరాన్ని ఎర

జూపుతూ పిచ్చితల్లి లేచిపోవాల్సి వచ్చింది. ఎవర్ని అల్లుకుని, ఎక్కడ ఆకలిని తీర్చుకొంటోందో ఏమో!

రాయి మీంచి చక్రం నడిచినట్టుంది. జట్కా తూలిపడి నిలదొక్కుకుంది. అంతా ఒక్కసారిగా అరిచి సద్దుమణిగారు.

"కళ్లు మూసుకున్నావేట్రా బాబూ," అడిగాడు శెట్టి.

"లేదు! రోడ్డు మూసుకుపోయింది," అన్నాను జవాబుగా.

"జాగ్రత్తరా బాబు! రేపు మినిస్టరుగారొస్తున్నారు. బందోబస్తుకెళ్లాలి," అన్నాడు పోలీసు.

అతనికి బదులు పలుకలేదు. అసలా పోలీసుతో మాట్లాడాలంటేనే అసహ్యం! అతను చనిపోతే బాగుణ్ణనుకుంటాను. పట్నంలో ఏదో ఒక దొమ్మీలో ఎవరో ఒకరు పోలీసుని చంపినట్టు వార్త రాకూడదూ? అన్పిస్తుంది. అతని మీద ఎందుకనో అలవిమాలిన కసి!

గురుమూర్తి పెద్దగా ఆయాసపడుతున్నాడు. బుసలు కొడుతున్నాడు. చచ్చిపోతాడేమో! అతగాడి శవాన్ని, ఇంటికి అప్పజెబుతాననిపించింది.

శెట్టిని హత్య చేయాలని వుంది. మేస్త్రమ్మను తిట్టిపోయాలని వుంది. టైపు నేర్చుకుంటోన్న అమ్మాయిని తన్ని ఇంట్లో కూర్చోబెట్టాలని వుంది. కాలేజీ కుర్రాడి మీద కోపగించుకోవాలని వుంది. ఎందుకు? ఎందుకంటే జవాబు లేదు. ఈ ముఖాల్ని చూస్చూసి, వీటితో విసిగిపోయుంటాను. బతుకులో కొత్తదనం లేదనిపించడం కూడా ఈ ఆవేశానికి, అసహనానికీ కారణం కావచ్చును.

మొహం మొత్తేటట్టు జీవించడం ఇష్టం లేకపోతోంది. ఏదో కావాలనిపిస్తోంది. ఈ అనుభవం నాకు కొత్తది కాదు. ఈ బాధా సరికొత్తది కాదు. బుద్దెరిగిన నాటి నుంచీ నేనిలాగే ఆలోచనలు పోతున్నాను.

అప్పుడూ అంతే! ఇప్పుడూ ఇంతే!

అమ్మను ఆట పట్టించిన రోజుల్ని, నాన్నతో దోబూచులాడిన వేళల్ని, అక్కను గిల్లి అల్లరి చేసిన సంఘటనల్నీ తలచుకుంటుంటే, ఈనాడవి, అందంగా వుండి అందరాని అనుభూతులనిపించినా ఒకనాడవి రోత పుట్టించాయి. భయాన్ని కలిగించాయి. పరిస్థితుల నుండి, పల్లెపట్టు నుండి పారిపోయేటట్లు చేశాయి.

నా బాల్యం, నన్ను నానారకాలుగా హింసించింది. నన్ను ముక్కముక్కలు చేసింది. నన్నెదగనీయ లేదది. కళ్లకి కలలు ముసుగేసి నన్ను నా నుండి కనుమరుగుజేసింది.

నాన్న కర్రమిల్లులో పనిచేసేవాడు. 'కటర్'గా వృత్తిని నిర్వహించేవాడు. నిక్కరు, బనియనూ ధరించి, తోలు పట్టానొకదాన్ని గుండెల మీద కవచంలా వుంచుకుని పెద్ద పెద్ద దుంగల్ని చీల్చి చెండాడేవాడు.

కర్రను కోసేవేళ రంపపు ధ్వని 'అమ్మకి దండం! నాన్నకి గండం' అని వల్లె వేసేది. మనసులో ఆ మాటల్ని ఉచ్చరిస్తే చాలు! పాటయ్యేదది. ఆ పాటలతో దుంగల మీంచి దూకుతూ ఆటలాడుకునేవాణ్ణి. జారిపోతున్న నిక్కర్ని ఎగదోసుకుంటూ, జుబ్బాను సర్దుకొంటూ జులాయిగా వుండేవాణ్ణి.

అమ్మ, కర్రపొట్టును గోనెసంచుల్లో నింపుతుండేది. సంచిలో పొట్టును కుక్కి కుక్కి నింపడంలో నా సహాయాన్ని అర్థించేది.

"ఆ గెంతులేవో, ఈ గోనెసంచి మీద గెంతరాదురా," అనేది. బ్రతిమలాడేది. అందక పరుగెత్తే నన్ను అంది పుచ్చుకుని, పొట్టు గుట్ట మీదకి లాక్కొచ్చేది. జల్లులా కురుస్తోన్న పొట్టులో పొర్లి పొర్లి, మనిషంతా పొట్టుమయమయిన తర్వాత, 'పగటి వేషగాడిలా వున్నావు,' అన్న కితాబు లభిస్తే అమ్మనప్పుడు ఆదుకునేవాణ్ణి. బుగ్గల్ని పొంగించి హనుమంతుణ్ణనుకుని పొట్టు బస్తాపై చిందులేసేవాణ్ణి. అలా నింపిన పొట్టు బస్తాకి అమ్మకి పావలా లభించేది. అందుకోసం ఉదయం నుంచి సాయంత్రం వరకు ఆమె నర్తించడాన్ని చూసేవాణ్ణి. బడివేళవరకు అమ్మకి అండగా వుండి, ఆ తర్వాత నేను బడికి పయనమయితే, అమ్మొక్కర్తీ ఆకాశాన్ని అందుకోవాలన్నట్టుగా ఎగిరి గంతులేసేది. తోడుగా అక్కను మాత్రం రమ్మనమనేది కాదు. అక్క గంతులేయడాన్ని, అక్కడంతా ఆత్రంగా చూడడాన్ని గమనించి నాన్న వద్దన్నాడు.

అక్క, దుంగల మీది బెరళ్లను తీసి తట్టలో వేసుకునేది. మంచుకి, వర్షానికీ తడిసిన దుంగల మీది బెరళ్లను తీయడంలో అక్క ఎంతగానో శ్రమించేది. గోళ్లలో పేళ్లు గుచ్చుకున్నా ఖాతరు చేసేది కాదు. ఒక్కొక్కప్పుడు బెరళ్ల నడుమ జెర్రలను, తేళ్లనూ చూసి, బెంబేలుపడి రక్షణగా నన్ను కేకేసేది. చీమల్ని చంపినట్టుగా నేను వాటిని చంపుతోంటే, చేయిజాచి, నన్ను దగ్గరగా తీసుకునేదక్క. మెచ్చుకోలుగా నా జుత్తు నిమిరేది. తోడుంటానని బడికి వెళ్లనని మొరాయిస్తే, 'వెళ్లిరారా,' అని ప్రాధేయపడేది.

ఇంట్లో ఎక్కాలు పద్యాలూ, పెద్దగొంతుతో చదువుతోంటే, అమ్మ పొంగిపోయేది. 'ఆరు పావలాలు ఎంతరా,' అనడిగేది. 'రూపాయిన్నర,' అని చెబితే, నాటి తన సంపాదనను చూసి చిన్నబుచ్చుకునేది. 'దేనికి సరిపోతుందిది,' అని దు:ఖించేది. 'వళ్లంతా పచ్చి పుండుగా వుంది! కడుపునిండా గంజి తాగి కునుకు తీద్దామంటే నా సంపాదన నాకే చాలదు,' అని నెత్తి కొట్టుకునేది.

'ఇందులో పిల్లలకేం పెడతాను! పెనిమిటికేం పెడతాను,' అని శోకించేది.

అక్క సంపాదనంతా అణాపైసల్లో వుండేది. నాన్న కష్టం ఆయన కల్లు చుక్కలకి పోయేది.

తాగొచ్చిన నాన్నతో, అమ్మ తగవులాడేది. 'ఇలా గయితే ఎలాగయ్యా,' అని ఆయన్ని నిలదీసేది. అమ్మ ప్రశ్నకి, నాన్నకి జవాబు తెలియదుగాని, జబర్దస్తీ తెలుసు! ఫలితంగా అమ్మను చితక తన్నేవాడాయన.

'మళ్లీ నోరెత్తితే నరికి పోగులు పెడతాను,' అనే వాడు. నన్ను దగ్గరగా తీసుకుని హరిశ్చంద్ర నాటకం లోని కాటిసీను పద్యాలను చదివించుకుని చల్లబడే వాడు.

రంపానికి దుంగనందించడంలో ఓసారి ప్రమాద వశాత్తూ నాన్న చేతివేలు చీలిపోయింది. కుడిచేతి బొటనవేలు విరిగిపోయింది. చేపలా కిందపడి పొట్టు పాలయిందది. 'గొల్లు'మన్నారంతా, స్రవిస్తోన్న నాన్న రక్తాన్ని చూసి తల్లిడిల్లిపోయారు. మిల్లు యజమాని కేకేసి వివరించారు.

'ఎక్కడ చూస్తున్నావురా,' అని నాన్నని కోపగించు కున్నాడాయన. యాభయి రూపాయిల నోటిచ్చాడు.

'ఆస్పత్రిలో చావు,' అన్నాడు. పాతిక రూపాయిల మందులు తిని, నాన్న చేయి రక్తాన్ని దిగమింగుకుంటే మిగిలిన డబ్బుతో బాధను దిగమింగుకునేందుకు నాన్న కల్లుపాకని ఆశ్రయించాడు. వారంరోజుల పాటు పని లోనికి పోలేదాయన. కుడిచేతిని కళ్ల ముందుంచుకుని విలపించాడు. యాజమాని మళ్లీ పనిలోనికి తీసుకోడే మోనని దిగులు చెందాడు. అయితే నాన్నని ఓదారుస్తూ-

'నాకు పని ముఖ్యంరా! నీ వేలు కాదు,' అని యజమాని అనడంతో నాన్న ఆనందానికి ఆనాడు పట్ట పగ్గాలు లేకపోయాయి. బొటనవేలు మొలకెత్తినంతగా సంతోషించాడు. 'మీరు దేవుడు బాబూ,' అన్నాడు. యజమానికి పడి పడి నమస్కరించాడు నాలుగు వేళ్లూ నోటికి పోనున్నాయన్న ధీమాతో రెట్టించి పనిచేశాడు.

నాటి నుంచే అమ్మ దగ్గడం ప్రారంభించింది. దగ్గి దగ్గి, గుండెలు తోడేసినట్టు గిలగిలా కొట్టుకునేది. కెళ్లలు కెళ్లలుగా కఫాన్ని కక్కుతో కుళ్లిపోయేది. రోజుకి ఆరేడు బస్తాల్లో పొట్టును కూరగలిగే అమ్మ, రెండు మూడు బస్తాల్లో మాత్రమే కూరి, డీలా చెందేది. చేతిలో రూపాయి కూడా పడని తన శ్రమని చెడ తిట్టుకునేది. బడికిపోనని బస్తాల్లో పొట్టు కూరుతానని మొండికేసే నన్ను తిట్టి, కొట్టి బడికి సాగనంపేది.

బడి వదిలిన తర్వాత మిల్లులో దుంగల మీద కూర్చొని పాఠాల్ని బట్టీ పెట్టేవాణ్ణి. అక్కడక్కడే అక్క తచ్చాడుతూ వుండేది.

అక్కనేదో పురుగు కరిచి దుంగల్లోనికి పారిపో యిందో రోజు! పెద్దగా కేకేసి అక్కడ నిలువునా కూలిపో యిందానాడు. మాట్లాడదు. మెలికలు తిరిగిపోతోంది. కరిచింది ఏమిటన్నదీ అంతు చిక్కలేదు. పాము కాటే సిందేమోనని అంతా భయపడ్డాం. కాసేపటికి తేరుకుని అక్క కాదన్నది. ఆ పురుగు కందిరీగలా వున్నదన్నది. తనని కరిచి దుంగ పగులులోనికి జారిపోయిందన్నది. కసిరేగి పగులులో కళ్లుంచి తీక్షణంగా చూశాన్నేను. ఏదీ కన్పించలేదు. పగులులో వేళ్లు జొనిపి, దుంగంబడి నడిచాను. పురుగు దొరికితే పిసికి పారేద్దామన్నంత కక్ష రేగింది.

నోటు పుస్తకాల్లేక నోట్సు రాసుకునేవాణ్ణి కాదు. ఫలితంగా మేష్టారితో చింతబరికెతో దెబ్బలు తినాల్సి వచ్చేది. రక్తం చిప్పిల్లిన చేతుల్ని ఉమ్ము తడిజేసుకుని వూదుకునేవాణ్ణి తప్ప ఆ ఊసెవరికీ తెలియనిచ్చేవాణ్ణి కాదు. అయితే నాన్నకి సంగతి తెలిసింది. తెలిసి యజ మాని ఇచ్చే యాభయి రూపాయిలకోసం కుడిచేతి చూపుడువేలుని పోగొట్టుకున్నాడు. రంపానికి ఆ వేలుని అంకితం చేశాడు.

దుంగల మీది పుట్టగొడుగుల్ని తొలగిస్తో కూర్చొన్న నా దగ్గరగా వచ్చి చేతిలో పదినోటు నుంచాడు. "వెళ్లి పుస్తకాలు కొనుక్కో," అన్నాడు.

ఆ రాత్రి, 'ఎంత పని చేశావయ్యా,' అని తాగొచ్చిన నాన్నని అమ్మ నిలదీస్తే- 'నా కోసం నేనీ పని చేయలేదే! నన్ను నమ్ము,' అన్నాడు.

'చదువుకుని వాణ్ణయినా బాగుపడనీ,' అన్నాడు. నన్ను కాటిసీను పద్యాల్ని విన్పించమన్నాడు. ఎన్నడూ లేనిది, ఆనాడెందుకో ఆ పద్యాల్ని రాగయుక్తంగా నాన్నకి విన్పించాలనిపించింది.

ఏమరపాటునున్న అక్కను గిల్లి, పురుగని అల్లరి చేసినా దొరికితే కాటిసీను పద్యాల్ని విన్పించమంటాడని పెరట్లో చెట్ల మీదా, గుబురుల వెనుకా దాగి నాన్నతో దోబూచులాడినా, అదంతా నాకు నాటకీయంగానే వుండేది. సహజమనిపించేది కాదు.

అమ్మ దగ్గు విషాదం! నాన్న త్యాగం విషాదం! అక్క చితుకులేరుకోడం విషాదం! విషాదాల్లో సరదా లాడడం కృత్రిమంగాక మరేమిటి?

పదోతరగతి పాసయ్యాను. నన్ను చూసి నా వాళ్లంతా సంబరపడ్డారు. మిల్లు యజమాని దగ్గరకు తీసుకువెళ్లి నేను పదోతరగతి పాసయ్యానన్నది చెప్పాడు నాన్న. 'పై చదువులు చదివిస్తావా,' అని అడిగిన యాజమానితో-

'ఈ చదువుకే రెక్కలు ముక్కలయ్యాయి,' అనన్నాడు నాన్న.

'చదివిన చదువు చాలు! దయతలచి తమరు చిన్న నౌకరీ కల్పించండి. వాడి పొట్టకి వాడు సంపాదించుకుంటే అదే పదివేలు,' అన్నది అమ్మ. కాదనలేదు యజమాని. కర్రల కొలతలు చూసేపని నాకప్పగించాడు. నెలకి యాభై రూపాయిలు జీతమని చెప్పాడు.

అయితే ఆ మిల్లులో నౌకరీ నాకిష్టం లేకపోయింది. రాకాసిలోయలో నేను జీవించలేననిపించింది.

దగ్గు రూపేణా అమ్మను అణగారుస్తోన్న జబ్బు, అక్కని కాటేసిన విషప్పురుగు, నాన్న వేళ్లని కొరికేస్తోన్న కోరలకత్తి - అన్నీ ఆ మిల్లు యజమానని నాకు తెలిసీ తెలియడంతో ఒక్కక్షణం కూడా అక్కడ నిలువలేనని పించింది. వాడికి దూరంగా పారిపోవాలనుకున్నాను. పరుగెత్తాను.

జట్కావాలా వొకతన్ని ఆదరవు చేసుకుని నాన్నతో తెగతెంపులు చేసుకుని వున్న అత్తమ్మ ఊరికి పయనమయ్యాను. కన్నవాళ్లకి, పుట్టి పెరిగిన ఊరుకీ దూరమయ్యాను.

''అపావు,'' అన్నది, టైపు నేర్చుకుంటోన్న అమ్మాయి. ఆ పిల్ల ఇల్లు దగ్గరపడింది. కళ్లాన్ని బిగించ నవసరం లేకపోయింది. గుర్రం ఆగిపోయింది. వోణీని నిండుగా కప్పుకుని, ఆ అమ్మాయి కిందికి దూకడంతో నేలమీది నీరు పైకి చిమ్మింది. లాంతరు వెలుగులో నీటి చుక్కలు ముత్యాల్లా మెరిశాయి.

జట్కా కదలనుందో లేదో, పరుగులాంటి నడకతో ఓ వ్యక్తి ఎదురొచ్చాడు. అతను నిక్కరు, లాల్చీలో వున్నాడు. పూర్తిగా తడిసి ముద్దయి వున్నాడు. యాభయ్యేళ్ల వయసుంటుందతనికి, ఫలానా చోటుకని చెప్పి జట్కాను ఎక్కబోయాడు. చేతినందించి, అతన్ని మీదికి లాక్కున్నాను, మేస్త్రమ్మ పక్కన చతికిలబడి స్థిరంగా కూర్చున్నానని నిర్ధారించుకున్న తర్వాతగాని అతను నా చేతి అసరాను వీడలేదు. అప్పుడతని చేతివేళ్ల వైపు చూశాను. చూసి పొంగిపోయాను. అతని కుడిచేతికి బొటనవేలు లేదు. ఈ వయసులో ఈ దుస్తుల్లో నాన్న అచ్చం ఇలానే వుంటాడనిపించింది. నాన్నే నా ప్రక్కన జట్కాలో కొలువుదీరాడనిపించింది. ఆనందం కలిగింది. నాకు మరింత సమీపంగా అతన్ని ముందుకి రమ్మన్నాను. జరిగొచ్చాడతను. కల్లువాసన వేశాడు. సంబరపడ్డాను.

జడివాన జలతారు తీవెలనిపించింది. చలిగాలి నులివెచ్చననిపించింది. అసహనం, అసహ్యాలూ గుండెల్లోంచి ఎగిరిపోయి, హాయి హాయనిపించింది. జట్కాలోని వారినంతా తిరునాళ్లకి తీసుకుపోతున్నట్టుగా వుంది. చేరువున నాన్న వున్నాడన్న భావన చెప్పలేని అనుభూతి అన్పించింది. చర్నాకోలాను ఝళిపించాను. గుర్రం పరుగు శరవేగమయింది.

నాన్నలాంటి వ్యక్తిని, ఏ వివరాలూ అడగదలుచుకోలేదు. వివరాలు తెలుసుకుని ఆయన నాన్న కాదన్న నిజాన్ని అంగీకరించదలచలేదు. చలికి వణకుతూన్న అతని చుట్టూ చేతులుంచి హుషారయ్యాను.

ఇప్పుడెందుకో మేస్త్రమ్మకు నమస్కరించాలని వుంది. కాలేజీ కుర్రాణ్ణి అనునయించాలని వుంది. గురుమూర్తి నిండు నూరేళ్లూ బతకాలని వుంది. పోలీసు మీద పగలేదు. శెట్టిని హత్య చేయాలనీలేదు. మేస్త్రమ్మను ఆటపట్టిస్తూ శెట్టి మాట్లాడితే బాగుణ్ణని వుంది. పోలీసు పగలబడి నవ్వితే కలిసి నవ్వాలని వుంది. అణువణువూ అందంగా, ఆనందంగా వుందనిపించింది. ఈలవేసి పాట పాడాలనిపింది.

గొంతెత్తాను! బతుకంతా పాటగా సాగిపోయింది!

ఎవరిళ్ల దగ్గర వారు దిగిపోయారు. నాన్నలాంటి వ్యక్తి కూడా నన్ను విడిచి దిగి వెళ్లిపోయాడు. దిగి వెళ్లిపోతూ అతను కిరాయిగా రూపాయినోటు నా కందివ్వనుంటే, "వద్దు నాన్నా," అన్నాను. నవ్వి జోగుతూ వెళ్లిపోయాడతను. నన్ను దీవించినట్టుగా చేతినెత్తి గాలిలో ఊపాడు. ఆలోచింపజేశాడు.

గడిచిన పదేళ్లలో ఏదో ఓ అవసరానిగ్గాను చేతులకున్న పదివేళ్లనీ నాన్న పోగొట్టుకుని వుంటాడు. మొండి చేతుల్తో దుంగల్ని నెడుతూ అమ్మో, అక్కో తినిపించగలిగితేనే అన్నం ముద్దని నోటికి అందుకోగలుగుతూ వుండి వుంటాడు. దగ్గు జబ్బుతో అమ్మ శల్యమయి వుంటుంది. పొట్టుబస్తాలో తనని తాను కుక్కుకోగలిగే స్థితికి చేరుకుని వుంటుంది. అక్కను ఏ తేళ్లు కుట్టాయో! ఏ పాములు కరిచాయో! ఏ పేళ్లలో ప్రాణాల్ని బలి పెడుతుందో ఏమో!

నా వాళ్లంతా ఎలా వున్నారో! ఏమయి వున్నారో!

ఏ దృశ్యాలకు భయపడి, ఏ జీవితాల్ని అసహ్యించుకుని ఎవరికి దూరంగా పారిపోదలచానో, అది నాకు సాధ్యంకాలేదు. ఎల్లెడలా ఒకటే దృశ్యం! ఒకటే జీవితం! రాకాసిలోయ అంతటా వ్యాపించి వుంది. క్రూర మృగాలు, మారణాయుధాలు, మంత్రతంత్రాలన్నీ నాలాంటి కుటుంబీకుల కోసమే పొంచి వున్నాయనిపించింది. నా వాళ్లను నేను రక్షించుకోవాలి! అందుకు సన్నద్ధం కావాలనుకున్నాను. కొరడాను విసిరి, జట్కాను మా ఊరి వైపు పరుగుతీయించాను. ఈ దీర్ఘరాత్రిలో, మైళ్ల దూరంలో నున్న మా ఇంటికి ఈ జట్కాలో నేను చేరుకోగలనోలేదో! కాని, చేరుకోవాలన్న దృఢ సంకల్పం నాలో వుంది!

ఆంధ్రజ్యోతి వారపత్రిక, 5 జనవరి 1990